

UNIDROIT-konventionen om kulturföremål som stulits eller förts ut olagligt

(Rom den 24 juni 1995)

Konventionsstaterna,

som SAMLADES på inbjudan av Republiken Italiens regering till en diplomatkonferens i Rom den 7–24 juni 1995 för att anta utkastet till Unidroit-konventionen om internationellt återlämnande av kulturföremål som stulits eller förts ut olagligt,

som ÄR ÖVERTYGADE om att skydd av kulturarvet och kulturutbyten är av grundläggande betydelse för att fördjupa förståelsen mellan folken och att spridning av kultur är av grundläggande betydelse för mänsklighetens välbefinnande och civilisationens utveckling,

som ÄR DJUPT OROADE över den olagliga handeln med kulturföremål och de oersättliga skador som denna ofta orsakar såväl på själva kulturföremålen som på olika staters, stammars, ursprungsbefolkningars eller andra samhällens kulturarv och på hela mänsklighetens gemensamma arv, och som är särskilt oroade över plundringen av fornlämningar och den oersättliga förlust av arkeologisk, historisk och vetenskaplig information som detta innebär,

som ÄR FAST BESLUTNA att effektivt främja kampen mot den olagliga handeln med kulturföremål genom att ta det viktiga steget att införa gemensamma rättsliga minimiregler för återlämnande av kulturföremål mellan konventionsstaterna i syfte att i allas intresse bevara och skydda kulturarvet,

som BETONAR att syftet med denna konvention är att underlätta återlämnande av kulturföremål och att införandet av vissa ordningar, såsom ersättning, som i vissa stater är nödvändiga för att kunna verkställa ett återlämnande inte betyder att ett sådant åtagande behöver göras av andra stater,

som BEKRÄFTAR att antagandet av bestämmelserna i denna konvention inte under några omständigheter innebär att olagliga handlingar som har ägt rum före konventionens ikraftträdande i framtiden kommer att godtas eller legitimeras,

som ÄR MEDVETNA om att denna konvention inte i sig löser de problem som den olagliga handeln orsakar, men att den inleder en process som kommer att stärka det internationella kultursamarbetet och upprätthålla den lagliga handeln och de mellanstatliga avtal om kulturutbyten som staterna har ingått,

som INSER att genomförandet av denna konvention bör åtföljas av andra effektiva åtgärder till skydd för kulturföremål, såsom utveckling och användning av register, fysiskt skydd av fornlämningar och tekniskt samarbete,

som ERKÄNNER det arbete som olika organ har utfört för att skydda kulturföremål, i synnerhet 1970 års Unescokonvention om olovlig handel och de uppförandekoder som har utvecklats inom den privata sektorn,

HAR KOMMIT ÖVERENS om följande.

KAPITEL I – TILLÄMPNINGSSOMRÅDE OCH DEFINITIONER

Artikel 1

Denna konvention är tillämplig på anspråk av internationell karaktär som gäller

- a) återlämnande av stulna kulturföremål,
- b) återlämnande av kulturföremål som har förts ut från en konventionsstats territorium i strid med denna stats lagstiftning om utförsel av kulturföremål som har till syfte att skydda statens kulturarv (nedan kallade *kulturföremål som förts ut olagligt*).

Artikel 2

I denna konvention avses med *kulturföremål* sådana föremål som av religiösa eller profana skäl är av betydelse för arkeologin, förhistorien, historien, litteraturen, konsten eller vetenskapen och som kan hänföras till någon av de kategorier som anges i bilagan till denna konvention.

KAPITEL II – ÅTERLÄMNANDE AV STULNA KULTURFÖREMÅL

Artikel 3

1. Den som innehar ett stulet kulturföremål ska återlämna det.
2. Ett kulturföremål som grävts ut olagligt eller som grävts ut lagligt men olagligen behållits anses i denna konvention som stulet, om detta är förenligt med lagstiftningen i den stat där utgrävningen ägde rum.
3. En begäran om återlämnande ska framställas inom tre år från det att den som framställer begäran har fått kännedom om var kulturföremålet finns och om vem som innehar det, och under alla omständigheter inom 50 år från tidpunkten för stölden.
4. En begäran om återlämnande som avser ett kulturföremål som är en del av ett monument eller en fornlämning eller som tillhör en offentlig samling, får emellertid inte omfattas av andra tidsfrister än en tidsfrist om tre år från det att den som framställer begäran har fått kännedom om var föremålet finns och om vem som innehar det.
5. Trots bestämmelserna i föregående punkt får en konventionsstat förklara att en begäran om återlämnande ska omfattas av en tidsfrist som är 75 år eller längre, i enlighet med sin lagstiftning. Denna tidsfrist ska även gälla en begäran om återlämnande som framställs i en annan konventionsstat och som hänför sig till ett kulturföremål som har avlägsnats från ett monument, en fornlämning eller en offentlig samling i en konventionsstat som har avgett en sådan förklaring.

6. En sådan förklaring som avses i föregående punkt ska göras vid tidpunkten för undertecknandet, ratificeringen, antagandet eller anslutningen.

7. I denna konvention avses med *offentlig samling* en samling inventerade eller på annat sätt identifierade kulturföremål som ägs av

- a) en konventionsstat,
- b) en regional eller lokal myndighet i en konventionsstat,
- c) en religiös institution i en konventionsstat, eller
- d) en institution som har inrättats i en konventionsstat huvudsakligen för ett kulturellt, pedagogiskt eller vetenskapligt ändamål och som i den staten anses bedriva verksamhet i allmänhetens intresse.

8. Dessutom ska den tidsfrist som tillämpas på föremål från offentliga samlingar tillämpas även när det gäller en begäran om återlämnande av ett kulturföremål av religiös eller samhälls- eller kulturell betydelse som tillhör en stam eller ursprungsbefolkning och används av stammen eller befolkningen i traditionellt eller rituellt syfte.

Artikel 4

1. En innehavare av ett stulet kulturföremål som måste återlämna det har rätt till skälig ersättning vid återlämnandet, förutsatt att innehavaren varken insåg eller rimligen borde ha insett att föremålet var stulet och att han kan visa att han iakttog tillräcklig omsorg när föremålet förvärvades.

2. Trots innehavarens rätt till ersättning enligt föregående punkt ska skäliga åtgärder vidtas för att ålägga den person som har överlåtit kulturföremålet till innehavaren, eller någon tidigare överlåtare, att betala ersättningen om detta är förenligt med lagstiftningen i den stat där begäran framställs.

3. Att den som framställer begäran betalar ersättning till innehavaren, när detta krävs, ska inte påverka rätten för den som har framställt begäran att återfå ersättningsbeloppet av någon annan.

4. Vid bedömningen av om innehavaren har iakttagit tillräcklig omsorg ska hänsyn tas till alla omständigheter vid förvärvet, däribland i vilken egenskap parterna agerat, det pris som betalats, om innehavaren har gjort efterforskningar i register över stulna kulturföremål som han rimligen kunde få tillgång till, annan relevant information och dokumentation som han rimligen kunde inhämta och om innehavaren har konsulterat tillgängliga organ eller vidtagit några andra åtgärder som en förnuftig person skulle ha vidtagit med hänsyn till omständigheterna.

5. Innehavaren ska inte få en bättre ställning än den person som han genom arv eller på annat sätt utan betalning har fått kulturföremålet av.

KAPITEL III – ÅTERLÄMNANDE AV KULTURFÖREMÅL SOM FÖRTS UT OLAGLIGT

Artikel 5

1. En konventionsstat får begära att domstolen eller någon annan behörig myndighet i en annan konventionsstat ska besluta att ett kulturföremål som har förts ut olagligt från den återkrävande statens territorium ska återlämnas dit.

2. Ett kulturföremål ska anses ha förts ut olagligt om det tillfälligt har förts ut från den återkrävande statens territorium för ändamål såsom utställning, forskning eller restaurering och det inte har återlämnats enligt villkoren i ett tillstånd som beviljats för utförseln enligt denna stats lagstiftning om utförsel av kulturföremål, vars syfte är att skydda statens kulturarv.

3. Domstolen eller den behöriga myndigheten i den stat i vilken begäran framställts ska besluta att ett kulturföremål som förts ut olagligt ska återlämnas om den återkrävande staten visar att föremålets utförsel från dess territorium avsevärt strider mot ett eller flera av följande intressen:

- a) Det fysiska bevarandet av föremålet eller dess sammanhang.
- b) Helheten hos ett sammansatt föremål.
- c) Bevarandet av information av exempelvis vetenskaplig eller historisk karaktär.
- d) En stams eller ursprungsbefolknings traditionella eller rituella bruk av föremålet.

Detsamma gäller om den återkrävande staten visar att föremålet har ett betydande kulturellt värde för den egna staten.

4. En begäran enligt punkt 1 i denna artikel ska innehålla eller åtföljas av sådan information om faktiska eller rättsliga förhållanden som kan hjälpa domstolen eller den behöriga myndigheten i den stat i vilken begäran framställts att bedöma om villkoren i punkterna 1–3 i denna artikel har uppfyllts.

5. En begäran om återlämnande ska framställas inom tre år från det att den återkrävande staten har fått kännedom om var kulturföremålet finns och om vem som innehar det, och under alla omständigheter inom 50 år från utförseltillfället eller från den dag då föremålet enligt ett tillstånd som avses i punkt 2 i denna artikel skulle ha återlämnats.

Artikel 6

1. Innehavaren av ett kulturföremål som har förvärvat föremålet sedan det förts ut olagligt har rätt till skälig ersättning av den återkrävande staten när det återlämnas, förutsatt att innehavaren vid förvärvet varken insåg eller rimligen borde ha insett att föremålet förts ut olagligt.

2. Vid bedömningen av om innehavaren insåg eller rimligen borde ha insett att kulturföremålet förts ut olagligt ska hänsyn tas till omständigheterna i samband med förvärvet, bland annat frågan om huruvida det utförseltillstånd som krävs enligt den återkrävande statens lagstiftning saknas.

3. I stället för ersättning kan den innehavare som är skyldig att återlämna ett kulturföremål till den återkrävande staten komma överens med denna om

- a) att behålla äganderätten till föremålet, eller
- b) att med eller utan ersättning överlåta äganderätten till en person som bor i den återkrävande staten och som ger nödvändiga garantier.

4. Kostnaderna för återlämnandet av ett kulturföremål i enlighet med denna artikel ska bäras av den återkrävande staten. Detta påverkar emellertid inte denna stats rätt att återfå beloppet av någon annan.

5. Innehavaren ska inte få en bättre ställning än den person som han genom arv eller på annat sätt utan betalning har fått kulturföremålet av.

Artikel 7

1. Bestämmelserna i detta kapitel ska inte tillämpas

- a) om det vid tidpunkten för begäran om återlämnande av ett kulturföremål inte längre är olagligt att föra ut föremålet ur landet, eller
- b) om föremålet fördes ut ur landet vid en tidpunkt då upphovsmannen levde eller inom 50 år från dennes död.

2. Bestämmelserna i detta kapitel ska trots vad som sägs i punkt 1 b ovan tillämpas när ett kulturföremål har tillverkats av en eller flera medlemmar av en stam eller ursprungsbefolkning för traditionellt eller rituellt bruk inom stammen eller befolkningen och föremålet kommer att återlämnas till den stammen eller befolkningen.

KAPITEL IV – ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 8

1. En begäran enligt kapitel II eller III får framställas vid en domstol eller någon annan behörig myndighet i den konventionsstat där kulturföremålet finns eller vid en domstol eller någon annan myndighet som i övrigt är behörig enligt konventionsstaternas gällande regler.

2. Parterna får komma överens om att hänskjuta tvisten antingen till domstol eller någon annan behörig myndighet, eller till skiljeförfarande.

3. De interimistiska åtgärder, inklusive säkerhetsåtgärder, som står till förfogande enligt lagstiftningen i den konventionsstat där föremålet finns, får tillgripas även när begäran om återlämnande av föremålet framställs vid en domstol eller någon annan behörig myndighet i en annan konventionsstat.

Artikel 9

1. Bestämmelserna i denna konvention hindrar inte konventionsstaterna från att tillämpa gynnsammare regler för återlämnande av kulturföremål som stulits eller förts ut olagligt än vad som föreskrivs i denna konvention.

2. Denna artikel ska inte tolkas så att den förpliktar en konventionsstat att erkänna eller verkställa ett beslut av en domstol eller någon annan behörig myndighet i en annan konventionsstat som avviker från bestämmelserna i denna konvention.

Artikel 10

1. Bestämmelserna i kapitel II ska tillämpas endast på kulturföremål som stulits efter det att denna konvention har trätt i kraft för den stat i vilken begäran framställdes, förutsatt

- a) att föremålet stulits från en konventionsstats territorium efter det att denna konvention har trätt i kraft för den staten eller
- b) att föremålet påträffas i en konventionsstat efter det att denna konvention har trätt i kraft för den staten.

2. Bestämmelserna i kapitel III ska tillämpas endast på kulturföremål som förts ut olagligt efter det att konventionen har trätt i kraft såväl för den återkrävande staten som för den stat i vilken begäran har framställts.

3. Denna konvention legitimerar inte på något sätt någon form av olagliga handlingar som har ägt rum innan denna konvention trädde i kraft eller som har undantagits från konventionens tillämpningsområde i enlighet med punkt 1 eller 2 i denna artikel. Den begränsar heller inte rätten för en stat eller person att utom ramen för denna konvention framställa en begäran om återlämnande av ett kulturföremål som stulits eller förts ut olagligt innan denna konvention trädde i kraft.

KAPITEL V – SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 11

1. Denna konvention är öppen för undertecknande vid det avslutande mötet för diplomatkonferensen för antagande av utkastet till Unidroit-konventionen om internationellt återlämnande av kulturföremål som stulits eller förts ut olagligt. Den är därefter öppen för undertecknande för alla stater i Rom till och med juni 1996.

2. Konventionen ska ratificeras, godtas eller godkännas av de stater som har undertecknat den.

3. Konventionen är öppen för anslutning av alla stater som inte är signatärstater från och med den dag den är öppen för undertecknande.

4. Ratificering, godtagande, godkännande eller anslutning ska ske genom ett formellt instrument som deponeras hos depositarien.

Artikel 12

1. Denna konvention träder i kraft den första dagen i den sjätte månaden efter den dag då det femte ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrumentet deponerades.

2. För stater som ratificerar, godtar, godkänner eller ansluter sig till denna konvention efter det att det femte ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrumentet har deponerats, träder konventionen i kraft den första dagen i den sjätte månaden efter den dag då statens ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument deponerades.

Artikel 13

1. Denna konvention påverkar inte några andra internationella instrument som är rättsligt bindande för konventionsstaterna och som innehåller bestämmelser om frågor som regleras i denna konvention, såvida inte de stater som är bundna av ett sådant instrument avger en förklaring om motsatsen.

2. Konventionsstaterna får ingå avtal med en eller flera konventionsstater för att sinsemellan förbättra tillämpningen av denna konvention. De stater som har ingått ett sådant avtal ska lämna en kopia av avtalet till depositarien.

3. De konventionsstater som är medlemmar i organisationer för ekonomisk integration eller regionala organ får förklara att de i sina förbindelser med varandra avser att tillämpa de interna reglerna för dessa organisationer eller organ och att de därför inte mellan sig avser att tillämpa bestämmelserna i denna konvention, när konventionens tillämpningsområde sammanfaller med tillämpningsområdet för de interna reglerna.

Artikel 14

1. En konventionsstat som består av två eller flera territoriella enheter får, oavsett om samma eller olika rättssystem tillämpas på de frågor som omfattas av denna konvention, vid undertecknandet eller deponeringen av sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument förklara att denna konvention ska gälla alla dess territoriella enheter eller endast en eller några av dem. Konventionsstaten får när som helst ersätta denna förklaring med en ny förklaring.

2. Sådana förklaringar ska meddelas till depositarien och uttryckligen ange vilka territoriella enheter som omfattas av konventionen.

3. Om en förklaring som har avgetts med stöd av denna artikel begränsar konventionens tillämpningsområde till att gälla en eller några men inte alla territoriella enheter i en konventionsstat, ska hänvisningen till

- a) en konventionsstats territorium i artikel 1 avse territoriet för en territoriell enhet i denna stat,

- b) en domstol eller någon annan behörig myndighet i konventionsstaten eller i den stat i vilken begäran framställts avse en domstol eller någon annan behörig myndighet i en territoriell enhet i denna stat,
- c) den konventionsstat där kulturföremålet finns i artikel 8.1 avse den territoriella enhet i den stat där föremålet finns,
- d) lagstiftningen i den konventionsstat där föremålet finns i artikel 8.3 avse lagstiftningen i den territoriella enhet i den stat där föremålet finns, och
- e) en konventionsstat i artikel 9 avse en territoriell enhet i denna stat.

4. Om en konventionsstat inte avger en förklaring enligt punkt 1 i denna artikel ska konventionen gälla samtliga territoriella enheter i denna stat.

Artikel 15

1. Förklaringar som avges inom ramen för denna konvention vid tidpunkten för undertecknandet ska bekräftas i samband med ratificeringen, godtagandet eller godkännandet.

2. Förklaringar och bekräftelser av förklaringar ska ske i skriftlig form och depositarien ska få formell underrättelse om dem.

3. En förklaring börjar gälla samtidigt som denna konvention träder i kraft för den berörda staten. Förklaringar som depositarien formellt underrättas om först efter ikraftträdandet, börjar emellertid gälla den första dagen i den sjätte månaden efter den dag då förklaringen deponerades hos depositarien.

4. En stat som avger en förklaring enligt denna konvention får när som helst återta den genom en formell skriftlig underrättelse till depositarien. Återtagandet träder i kraft den första dagen i den sjätte månaden efter den dag då underrättelsen deponerades.

Artikel 16

1. Varje konventionsstat ska vid tidpunkten för undertecknandet, ratificeringen, godtagandet, godkännandet eller anslutningen förklara att en annan stats begäran om återlämnande av kulturföremål enligt artikel 8 får lämnas till denna stat i enlighet med ett eller flera av följande förfaranden:

- a) Direkt till en domstol eller någon annan behörig myndighet i den stat som avgett förklaringen.
- b) Genom den eller de myndigheter som den berörda staten har utsett att ta emot en sådan begäran och vidarebefordra den till en domstol eller någon annan behörig myndighet i denna stat.
- c) På diplomatisk eller konsulär väg.

2. Varje konventionsstat får också utse de domstolar eller andra behöriga myndigheter som ska besluta om återlämnande av kulturföremål enligt bestämmelserna i kapitel II och III.

3. Förklaringar som har avgetts enligt punkterna 1 och 2 i denna artikel får när som helst ändras genom en ny förklaring.

4. Bestämmelserna i punkterna 1–3 i denna artikel påverkar inte eventuella bilaterala eller multilaterala avtal mellan konventionsstaterna om ömsesidig rättslig hjälp i civil- och handelsrättsliga frågor.

Artikel 17

Varje konventionsstat ska inom sex månader från deponeringen av sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument på något av de officiella konventionsspråken skriftligen underrätta depositarien om sina nationella bestämmelser om utförelse av kulturföremål. Uppgifterna ska uppdateras regelbundet vid behov.

Artikel 18

Inga reservationer får göras utöver dem som uttryckligen tillåts i denna konvention.

Artikel 19

1. En konventionsstat får säga upp denna konvention genom att när som helst efter det att konventionen har trätt i kraft för den staten deponera ett uppsägningsinstrument hos depositarien.

2. Uppsägningen träder i kraft den första dagen i den sjätte månaden efter det att uppsägningsinstrumentet deponerades hos depositarien. Om det enligt uppsägningsinstrumentet krävs en längre tidsfrist för att uppsägningen ska träda i kraft, träder uppsägningen i kraft när den angivna längre tidsfristen efter deponeringen av uppsägningsinstrumentet hos depositarien har löpt ut.

3. Trots en sådan uppsägning ska denna konvention tillämpas på en begäran om återlämnande av kulturföremål som framställts innan uppsägningen har trätt i kraft.

Artikel 20

Ordföranden för Internationella institutet för harmonisering av privaträtten (Unidroit) får regelbundet, eller när som helst om fem konventionsstater begär detta, sammankalla en särskild kommitté med uppgift att se över den praktiska tillämpningen av konventionen.

Artikel 21

1. Denna konvention ska deponeras hos Republiken Italiens regering.

2. Republiken Italiens regering ska

- a) underrätta alla stater som har undertecknat eller anslutit sig till konventionen och ordföranden för Internationella institutet för harmonisering av privaträtten (UNIDROIT) om

- i) varje nytt undertecknande eller varje nytt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument som deponeras samt datum för dessa,
 - ii) varje förklaring som har avgetts med stöd av denna konvention,
 - iii) varje återkallande av en förklaring,
 - iv) dag för konventionens ikraftträdande,
 - v) de avtal som avses i artikel 13,
 - vi) deponering av instrument avseende uppsägning av denna konvention tillsammans med dag för deponering och ikraftträdande,
- b) lämna en bestyrkt kopia av konventionen till alla stater som har undertecknat eller anslutit sig till den och till ordföranden för Internationella institutet för harmonisering av privaträtten (UNIDROIT),
- c) sköta de övriga uppgifter som en depositarie brukar ha.

TILL BEKRÄFTELSE HÄRAV har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade ombud, undertecknat denna konvention.

UTFÄRDAD i Rom den 24 juni 1995 i ett enda exemplar på engelska och franska språken, vilka båda texter är lika giltiga.

BILAGA

- a) Sällsynta zoologiska, botaniska, mineralogiska och anatomiska exemplar eller samlingar samt föremål av paleontologiskt intresse.
- b) Föremål med historisk anknytning, innefattande vetenskapens och teknologins historia samt krigs- och samhällshistoria, föremål med anknytning till nationella ledares, filosofers, vetenskapsmäns och konstnärers liv samt till händelser av nationell betydelse.
- c) Fynd från (tillåtna eller olovliga) arkeologiska utgrävningar eller från arkeologiska upptäckter.
- d) Delar av konstnärliga eller historiska monument eller fornlämningar som tagits sönder.
- e) Antikviteter som är äldre än 100 år, såsom inskriptioner, mynt och graverade sigill.
- f) Föremål av etnologiskt intresse.
- g) Föremål av konstnärligt intresse, såsom
 - i) tavlor, målningar och teckningar som gjorts helt för hand, oavsett underlag och material (med undantag för industridesign och industritillverkade föremål som dekorerats för hand),
 - ii) originalverk i form av statyer och skulpturer, oavsett material,
 - iii) gravyrer, tryck och litografier i original, och
 - iv) konstnärliga assemblage och montage i original, oavsett material.
- h) Enstaka exemplar eller samlingar av sällsynta handskrifter och inkunabler, äldre böcker, dokument och publikationer av särskilt intresse (såsom historiskt, konstnärligt, vetenskapligt eller litterärt intresse).
- i) Frimärken eller stämpelmärken och liknande märken, i enstaka exemplar eller i samlingar.
- j) Arkiv, inklusive samlingar av ljudupptagningar, fotografier och filmupptagningar.
- k) Möbler som är mer än 100 år och äldre musikinstrument.